

AUTONOMIA TRANSILVANIEI ÎN PROPAGANDA GERMANILOR DIN ROMÂNIA

Dumitru Șandru

Ideologia național-socialistă a început să își găsească aderenți în rândurile locuitorilor de origine germană din România la sfârșitul deceniului al treilea. În 1930, organele de ordine publică au descoperit, la Jimbolia, județul Timiș-Torontal, o primă organizație a șvabilor care se călăuzea după programul Partidului Național Socialist al Muncitorilor Germani (N.S.D.A.P.) și care era sprijinită direct de adepții grupărilor politice românești de dreapta, pentru ca în 1932 ele să semnaleze numai în județul Timiș-Torontal existența a încă 14 asemenea organizații¹.

La scurt timp după ce național-socialiștii au venit la putere în Germania, mișcarea s-a extins în majoritatea regiunilor cu locuitori de origine germană din România. Urmarea a fost aceea că o parte dintre sașii și șvabii din România au început să manifeste ostilitate față de statul român, devenind, concomitent, propagatori ai ideologiei și dezideratelor regimului nazist². În 1935, în interiorul mișcării naționale a germanilor din România apăruseră două organizații rivale, una moderată, la Sibiu, sub conducerea lui Fritz Fabritius, și o alta, radicală, Partidul German (*Deutsche Volkspartei*), la Brașov, sub conducerea lui Waldemar Gust Bonfert, care avea legături cu conducătorul din România al organizației pentru străinătate al N.S.D.A.P., Arthur Konradi³. Ministrul plenipotențiar german la București, Wilhelm Fabricius, a încercat să sprijine orientarea moderată a lui Fabritius, dar organizația condusă de Bonfert a câștigat tot mai mult teren, iar acțiunile ei au determinat proteste ale regelui Carol al II-lea la ministrul plenipotențiar german, care s-a văzut nevoit să informeze Berlinul că germanii din România și cauza lor puteau pierde totul dacă ar fi continuat să se manifeste atât de radical⁴.

În martie 1938, cele două partide ale germanilor au fost desființate, împreună cu toate celelalte formațiuni politice din România, dar Partidul Popular German va continua să activeze în mod ilegal, manifestându-se din ce în ce mai agresiv față de societatea românească. Centrul întregii mișcări național-socialiste a germanilor din România a devenit acum orașul Sibiu. Membrii Partidului Popular German boicotau organizațiile străjeriei, iar pe zidurile școlilor românești șablonau frecvent cuvintele "Heil Hitler". În unele comune, precum la Sînicolau Mare, Bulgăruș și Jimbolia, din județul Timiș-Torontal, jandarmii au descoperit întruniri clandestine. Tot acum sașii și șvabii au început să nege, prin propagandă deschisă, dreptul statului român asupra teritoriilor în care locuiau și germani. Pe de altă parte, la

adunări ei participau îmbrăcați în uniforme ale organizațiilor naziste⁵. În cursul anului 1939, manifestațiile germanilor devin și mai numeroase, iar la cele ale tinerilor din municipiul Timișoara șvabii veneau echipați în costume asemănătoare celor ce le purtau membrii formațiunilor paramilitare din Reich. În condițiile în care Berlinul înregistra succese frecvente în politica promovată pe continent, vigilența autorităților românești, presate de evenimente, a început să manifeste o tendință de scădere⁶.

Există suficiente probe documentare care atestă că difuzarea ideologiei naziste în România s-a făcut de către aderenții pasionați ai hitlerismului, dar tot atât de numeroase informații păstrate în arhive probează că ea a fost răspândită în baza unor programe pregătite de liderii minorității germane din țară, de comun acord cu autoritățile de la Berlin. Rapoartele Legiunii de jandarmi Făgăraș din primele luni ale anului 1940 menționează frecvent că sașii de aici, în special cei din comuna Bărcut, primeau ziare și broșuri de propagandă editate în și expediate din Germania⁷. Într-o notă informativă, strict secretă, nr.28, din 13 februarie 1940, trimisă de Legiunea Năsăud Inspectoratului General al Jandarmeriei și Regimentului 7 de Jandarmi Someș, se preciza că "Asociația politică germană", cu sediul la Sibiu, trimitea la sate diferite persoane, care predau tinerilor sași cursuri de lemnărie și de rotărie, dar care îi instruia de fapt în spiritul ideologiei hitleriste. Un asemenea sas a fost prins în comuna Heidendorf și înaintat Tribunalului Militar din Cluj⁸. Cursuri pentru instruirea tinerilor germani au fost organizate și pe parcursul anilor următori. Astfel, în 1941, ele au funcționat în centre zonale, la Sebeș, județul Alba, la Soarș, județul Făgăraș și la Cisnădie, județul Sibiu, fiecare dintre acestea fiind frecventate de sași din mai multe comune⁹. În august 1943, la Codlea, în județul Brașov, au avut loc cursuri pentru instruirea tinerilor germani înscriși în *Deutsche Junge*, la care au participat câteva sute de germani din întreaga țară¹⁰.

În același timp, refuzurile cetățenilor români de origine germană de a se conforma măsurilor instituite de guvern ori de autoritățile locale deveneau ostentative, iar unele din actele lor ținteau la subminarea siguranței statului. Așa, de pildă, la 30 august 1940, în chiar ziua în care la Viena s-a decis soarta Transilvaniei, în județul Făgăraș era programată efectuarea rechizițiilor de atelaje pentru Regimentul 26 Artilerie, dar sașii au refuzat să se prezinte cu caii și căruțele ce le aveau¹¹. O atitudine similară era relatată în nota informativă nr.934, din 12 septembrie 1942, a Legiunii Alba, prin care Inspectoratul General al Jandarmeriei era înștiințat că sașii din județ vindeau vâduvelor de război caii, pentru a nu putea fi astfel rechizionați, și că, de fapt, tot foștii proprietari erau cei ce îi foloseau¹².

În toamna lui 1940, în multe localități cu populație germană s-au constituit formațiuni paramilitare, compuse în exclusivitate din membri ai acestui grup minoritar. La 23 septembrie 1940, Legiunea Făgăraș relatează că, în aceea zi, în comuna Șomartin, membrii gărzii naționale săsești s-au adunat în curtea bisericii, pentru a primi instrucțiuni, apoi, după două ore, la locuința unui sas, unde li s-a vorbit despre

viitorul Germaniei și unde un oarecare Schmidt Ioan le-a ținut un discurs încheiat cu cuvintele: "Să trăiască Adolf Hitler, conducătorul nostru", după care mulțimea a scandat: "Heil". Tinerii sași din comună, avînd între 15 și 20 de ani, - continua comandantul Legiunii - se adunau în fiecare seară în curtea bisericii, executînd instrucție militară pînă pe la orele 23 și ei nu acordau nici o atenție autorităților românești¹³. Într-un buletin informativ, din octombrie 1940, aceeași legiune consemna că sașii din județ nu vroiau să ia parte la ședințele de instrucție premilitară, efectuînd separat pregătirea și folosind comenzi în limba germană¹⁴, iar în altul, din noiembrie 1940, se comunica numărul membrilor din gărzile "Zelb Schulz" existent atunci în 15 comune cu concentrație mai mare de locuitori sași. Astfel, garda de la Cincu avea 24 de membri, cea din Merghindeal 12, la Rodbav numărul lor era de 8, la Bărcut de 15, la Lovnic de 56, la Sălistat de 12, la Soarș de 35, la Felmer de 18, la Șecaia de 16, la Cîncșor de 6, la Cîrța de 25, la Bruiu de 33, la Gherdeal de 15, la Șomartin de 44, iar la Toarcla de 19¹⁵. Singura comună din județ cu populație germană numeroasă nementionată de legiune ca avînd o asemenea gardă era Ticusu Vechi, dar probabil că ea a fost omisă din raportul informativ.

În cursul anului 1940, șvabii din Banat, lansînd zvonul că această provincie urma să treacă sub administrația Reich-ului, au început să manifeste o tot mai largă tendință de autonomie, trecînd la înlăturarea firmelor instituțiilor și ale magazinelor scrise în limba română cu firme scrise în germană. Tot acum, adepții hitlerismului au refuzat să mai arboreze drapelul românesc, iar în rarele cazuri cînd îl expuneau îl plasau la locuri demne de dispreț¹⁶.

Ideea creării unei Transilvanii autonome, în cadrul sau în afara statului român, a fost susținută de cercurile radicale ale N.S.D.A.P. din Germania și din România. În 1940, chiar Hitler s-a pronunțat pentru o asemenea soluție într-o discuție purtată cu secretarul de stat Wilhelm Keppler. După vizita generalului Ion Antonescu la Berlin, din 22-23 noiembrie 1940, conducătorul Reich-ului a renunțat însă la această formulă¹⁷, dar naționaliștii germani din România au continuat propaganda pe tema unei Transilvanii autonome ori independente, paralel cu desconsiderarea autorităților și legislației românești.

La 28 ianuarie 1942, Cabinetul Ministerului Afacerilor Interne a transmis, cu adresa nr.13804, Confidențial-Personal, instituțiilor din subordine o sinteză, intitulată *Manifestări și atitudini ale Grupului Etnic German din România săvîrșite în cursul anului 1941, în parte și cu ajutorul unor elemente ale trupelor germane*, de 24 de pagini, care nu insera decît o parte din cele ce fuseseră raportate de organele din teritoriu ale Direcției Generale a Poliției și Inspectoratului General al Jandarmeriei. În Anexa nr.1 se arată că Grupul Etnic German își crease formațiuni paramilitare S.S. (*Sturm Staffel*), similare cu cele din Reich, precum și secții polițienești, că adăpostea pe legionari și că sprijinea trecerea frauduloasă a frontierei, precum s-a întîmplat la 5 februarie 1941 cu unii șvabi din județul Arad. În județul Brașov se desfășura propagandă pentru susținerea ideii de autonomie a

Ardealului și a întregului Banat, sub protectorat german; într-o serie de sate au avut lor întruniri neautorizate și exerciții de instrucție militară la câmp, iar întrunirile culturale se transformau în manifestații politice, precum au fost cele din comunele Darova și Teregova, județul Severin; în județele Arad, Caraș, Severin și Timiș-Torontal numeroși șvabi se înrolaseră în unitățile militare ale Wehrmacht-ului din regiune; în perioada iulie-august 1941, la Brașov au fost înarmate formațiunile "Einsatzstaffel", nesocotindu-se ordinul Marelui Stat Major al armatei române, care aprobese numai organizarea poligoanelor de tragere pentru organizațiile Grupului Etnic German¹⁸.

Or, manifestări de tipul celor consemnate în adresa din 28 ianuarie 1942 - din care noi am prezentat doar câteva exemple - aveau să se producă pe scară largă și în primele luni ale anului 1942. Astfel, în ianuarie 1942, legiunile de jandarmi informau organele superioare despre activitatea formațiunilor de poliție secretă S.S. din cadrul Grupului Etnic German¹⁹ și despre funcționarea cursurilor de pregătire militară a sașilor de la Hărman, județul Brașov și Cisnădie, județul Sibiu²⁰, iar în februarie despre înființarea, în prima zi a acelei luni, a Centrului de instrucție a Grupului Etnic German de la Cisnădie, cu durata de pregătire de 21 de zile pentru fiecare serie de participanți²¹. La 13 martie 1942, trei tineri șvabi din comuna Sînmartin, județul Arad, la întoarcerea de la Cercul de recrutare, au ținut tot timpul pe jos drapelul românesc, proprietatea primăriei, pe care îl luaseră cu ei, împreună cu două steaguri germane, aruncându-l în cele din urmă în noroi, motiv pentru care au fost arestați și deferiți Curții Marțiale din Timișoara²².

Încunoștiințat de asemenea acțiunii, mareșalul Ion Antonescu a solicitat, în cursul lunilor februarie și martie 1942, prin câteva ordine, organelor de resort să aplice sancțiuni severe germanilor din România care nesocoteau legile statului. Urmarea a fost aceea că vreme de câteva luni formațiunile paramilitare ale sașilor și șvabilor s-au abținut de la unele acte ce le fuseseră în mod expres interzise. Dar manifestațiile ostile față de populația de origine română și nesocotirea instituțiilor statului au persistat. În nota informativă nr. 6, din 1 aprilie 1942, Legiunea Timiș-Torontal consemna că în comunele locuite de șvabi tinerii manifestau dușmănie față de românii veniți din județele Arad și Bihor și angajați ca servitori la familiile de germani. În comuna Variaș, în cursul nopților, după orele 23, șvabii au pătruns de câteva ori în grajdurile în care dormeau românii, bătându-i. Făptașii au fost descoperiți și trimiși în fața instanțelor de judecată²³. La 7 decembrie 1942, Direcția Siguranței, din Direcția Generală a Poliției, consemna că tineretul german din Banat nu mai întreținea nici un fel de legături cu populația de origine română, menținându-se complet izolat de ea²⁴.

Concomitent, șvabii din Banat, care începuseră să folosească încă din 1940 în relațiile curente denumirile germane ale localităților au generalizat acum această practică. În ianuarie 1942 organele jandarmeriei au primit reclamații de la oficiile poștale care le informau că pe scrisorile șvabilor din această provincie numele

localităților nu mai erau scrise potrivit denumirilor românești, ci cu corespondentul lor din limba germană. Astfel, Jimbolia devenise Harzfeld, Teremia: Marienfeld etc. Autoritățile românești au reacționat, dispunând ca scrisorile ce conțineau asemenea denumiri să nu mai fie distribuite²⁵. Dar, la 7 decembrie 1942, Direcția Siguranței, din Direcția Generală a Poliției, consemna, în nota informativă nr.48504, că Inspectoratul Regional de Poliție Timișoara îi comunicase că șvabii din Banat continuau să utilizeze în relațiile curente denumirile germane ale localităților, astfel că Timișoara devenise Temesburg, Deva: Diemrich, Peciul Nou, din județul Timiș-Torontal: Ulmbach, Gârâna, din județul Severin devenise Steirdorf Volsberg, Brebul Nou, din același județ, Veindenthal etc.²⁶.

La 19 februarie 1942, Cabinetul Ministerului Afacerilor Interne a comunicat Prefecturii Poliției Capitalei, Inspectoratului General al Jandarmeriei, Direcției Generale a Poliției și prefecturilor de județe ordinul nr.14002, Confidențial-Personal, în care se mențineau privilegiile îngăduite germanilor constituiți în Partidul Național-Socialist al Grupului Etnic German, cerându-le să îi oblige a nu se abate de la ele²⁷. Principalul efect al punerii în aplicare a acestui ordin a fost acela că germanii au început să își țină adunările cu ușile închise, astfel că autoritățile românești nu au mai putut afla ce s-a discutat la unele dintre ele²⁸. Or, organele poliției și jandarmeriei presupuneau că la întrunirile lor tema luată în dezbatere privea autonomia Banatului și a Transilvaniei. La 6 iulie 1942, Inspectoratul General al Jandarmeriei comunica Direcției Generale a Poliției și Serviciului Special de Informații, cu nota nr.36901, Strict confidențială, că, la 21 iunie, la Lovrin, în județul Timiș-Torontal, a avut loc o adunare a Grupului Etnic German, la care au participat mulți membri din regiune, bărbați și femei, îmbrăcați în uniformele Grupului. Adunarea a fost prezidată de secretarul general al Grupului Etnic German din România, Otto Lis, și de gauleiter-ul Timișoarei, Hans Jung. Ea s-a desfășurat cu ușile închise, păzite de plantoane. La ora 14 a sosit și șeful comunității germane din România, Andreas Schmidt, care a ținut un discurs de circa o oră. Adunarea și-a continuat lucrările până a doua zi la orele 17. Deși discuțiile ședinței s-au purtat în cel mai mare secret, a circulat zvonul că la Lovrin tema luată în dezbatere a fost aceea a intensificării propagandei pentru obținerea autonomiei Banatului și, eventual, a Transilvaniei²⁹. Ulterior, organele de ordine publică aveau să afle că, într-adevăr, discuțiile adunării s-au axat pe problema găsirii soluțiilor pentru dobândirea autonomiei acestor teritorii³⁰.

În vara anului 1942, germanii din România au vehiculat câteva din ideile lor asupra viitorului statut al Transilvaniei și Banatului. La 26 august 1942, Legiunea de jandarmi Alba Relata, în nota informativă nr. 862, că, în ultimul timp, sașii din județ lansau diferite zvonuri în legătură cu noua organizare a Europei, ce trebuia să fie realizată de principalii parteneri ai Axei. Potrivit unuia dintre acestea, Transilvania ar fi urmat să treacă în totalitatea ei în componența Ungariei, iar România să primească în schimb Transnistria și Crimeea. Un altul privea transfor-

marea Ardealului într-un stat autonom, sub protectorat german. Legiunea informa Inspectoratul General al Jandarmeriei că posedă știri potrivit cărora la Deva fusese deja luată inițiativa organizării unei școli administrative cu menirea de a pregăti prefecți, pretori și primari pentru noul stat³¹. După câteva zile, la 4 septembrie 1942, Inspectoratul General al Jandarmeriei transmitea Inspectoratelor Regionale Timișoara și Alba Iulia, cu legiunile lor, și Legiunii Brașov ordinul de informații nr. 82, care menționa că Grupul Etnic German își propusese să înlesnească popularea întregii Transilvanii cu germani aduși din ținuturile Baltice, în scop de a o declara autonomă în raport cu România și cu Ungaria³².

S-ar părea că operația de dislocare a țiganilor sedentari din România și de deportare a lor în Transnistria, declanșată în prima parte a lunii septembrie 1942, a oferit naționaliștilor germani un suport sporit pentru încurajarea propagandei pe tema autonomiei. La 6 noiembrie 1942, Inspectoratul General al Jandarmeriei anunța inspectoratele regionale, prin ordinul nr.45374, că nemții din Transilvania difuzau, în legătură cu aceste din urmă deportări, versiunea că, după scoaterea totală a evreilor și țiganilor din Ardeal, se va proceda și la îndepărtarea românilor din el, care vor fi colonizați, de asemenea, în Transnistria și că în locul lor vor fi aduși germani din Reich, dat fiind că în viitor Transilvania va deveni un stat autonom, sub protectorat german. Inspectoratul General aducea în sprijinul acestui argument afirmațiile unor naționaliști sași. Astfel, la 25 septembrie 1942, brutarul Baumann Carl, din Orăștie, județul Hunedoara, i-a reproșat unei românce care nu făcea pîine bună, că "Azi, mâine nu mai bag de vină, căci vă curățăm pe toți din Ardeal, vă trimitem în Transnistria, în urma țiganilor și nu va mai rămîne nici o urmă de opincă în Ardeal"³³. Văduva Müller, aflată atunci în brutăria lui Baumann, a afirmat, la rîndul ei, că "Ardealul este al sașilor și că peste 2-3 ani nu va mai fi aci un picior de român". Cu câteva zile mai înainte, Ecaterina Heitz și Eva Suster, săsoaice din Sebeș, județul Alba, se exprimaseră, în prezența primarului, dr. Daniil Sîrbu, că în curînd toți românii vor trebui să plece din Transilvania. "Independent de această versiune - arăta autorul ordinului - se manifestă în rîndurile populației românești și nemulțumirea împotriva măsurii de evacuare a țiganilor, care, fiind atașați românilor, constituiau, împreună cu aceștia, în comunele cu populație mixtă, o oarecare contrapondere față de etnicii germani, cum a fost, de pildă, în județul Tîrnava Mare"³⁴. Pe această informare, mareșalul Ion Antonescu a pus rezoluția: "De ce nu li se aplică sancțiuni legale? Să fie cercetați, și dacă se confirmă, să fie trimiși în lagăr"³⁵.

În unele părți, extremiștii germani au inițiat chiar acțiuni concrete în vederea dobîndirii autonomiei. La 28 octombrie 1942, Inspectoratul General al Jandarmeriei consemna, în nota nr.612, că deținea informații provenite din surse demne de tot creditul că în județul Caraș circula zvonul că la o adunare secretă a șvabilor s-a hotărît a se trimite o delegație la Hitler pentru a cere ca Banatul să intre sub administrația Reich-ului și să fie locuit numai de germani, iar românii de aici,

considerați buni agricultori, să fie colonizați în Transnistria. Nota mai semnala că, în același timp, ungușilor din Banat li se solicita să se înscrie în număr cât mai mare în Grupul Etnic German³⁶.

De altfel, covingerea unora dintre șvabi că Banatul va deveni o provincie autonomă sub protectorat german era așa de fermă, încât, la o festivitate a Grupului Etnic German care a avut loc la 8 noiembrie 1942, în sala "Dacia", din Lugoj, 147 de membri ai acestei organizații și 42 ai celei de tineret au depus jurământ de credință pentru Führer³⁷. Cîteva săptămîni mai tîrziu, la 17 decembrie 1942, Inspectoratul de Jandarmi Timișoara reconfirma știrea că germanii sperau că Banatul să devină în curînd autonom, iar românii să fie evacuați din el și că șvabii nutreau covingerea că această schimbare se va realiza într-un timp cât mai scurt³⁸.

Către sfîrșitul anului 1942 rapoartele organelor de ordine publică atestă o recrudescență în activitatea organizațiilor paramilitare ale germanilor din România. Inspectoratul de Jandarmi Timișoara consemna, în nota informativă nr.4191, din 17 decembrie 1942, că avea cunoștințe, din surse sigure, că în ultima vreme membrii Grupului Etnic German începuseră să facă din nou instrucție și exerciții militare. În comunele Șagu și Cruceni, din județul Arad, șvabii se instruiău o dată pe săptămîină la sediile organizațiilor locale, iar cei din comunele Aradu Nou și Mureșel, din același județ, o dată pe săptămîină, sîmbăta, la sediul organizației din municipiul Arad. La rîndul lor, posturile de jandarmi din comunele Lovrin și Lenauheim, județul Timiș-Torontal, raportau că și șvabii de aici executău ședințe de pregătire militară³⁹.

Formațiunile paramilitare ale Grupului Etnic German vor continua să funcționeze de fapt și în cursul anilor următori, pînă la ruperea alianței dintre România și Reich, iar membrii organizației să desfășoare activități ce contraveneau ordinelor emise de organele centrale ale statului⁴⁰. Legiunea de jandarmi Brașov menționa, în sinteza asupra situației din județ pe anul 1943, că sașii de aici acționaseră, la fel ca și în anii trecuți, în afara cadrului legal admis cetățenilor statului, prin întruniri, instrucție militară, trageri de instrucție, marșuri, port de uniforme, de insigne etc. și că actele lor dădeau naștere la comentarii, românii discutînd că ceea ce nu era permis pentru cetățenii majoritari ai statului era admis unui grup minoritar⁴¹. În 1943, în rapoartele organelor românești de ordine publică mai este atestată propaganda germană pe tema autonomiei Transilvaniei și Banatului, fără a mai fi oferite însă exemple concrete⁴². Dar, pe ansamblu, înfrîngerea armatelor Reich-ului la Stalingrad a temperat în bună măsură agresivitatea grupurilor extremiste germane din România și a determinat pe mulți dintre sași și șvabi să-și reconsidere atitudinea față de statul în care trăiau. Legiunea Brașov scria, în sinteza citată, că, dacă în trecut, existaseră fricțiuni cu aspect de vădită ură etnică între sași și români, aceasta dispăruse, dar - potrivit opiniei autorului - se intrase într-o fază latentă, așa că, cel puțin aparent, între ei se manifesta un sentiment de

solidaritate, neputându-se spune același lucru despre relațiile dintre români și maghiari⁴³.

Insuccesele Wehrmacht-ului de la sfârșitul anului 1943 și începutul celui următor și retragerea aproape continuă a armatelor germane pe Frontul de Est a îndepărtat tot mai mulți sași și șvabi de programul extremist promovat de conducerea Grupului Etnic German, aceștia încercând să se desolidarizeze acum de el, pentru a se pune la adăpost împotriva eventualelor penalități ce le-ar fi fost administrate de către învingător.

1 Vezi Arh. St. București, fond Inspectoratul General al Jandarmeriei, Teritoriu, dosar 492/1947, f.1.

2 *Ibidem*, f.1-2.

3 Andreas Hillgruber, *Hitler, regele Carol și mareșalul Antonescu. Relațiile germano-române (1938-1944)*, București, 1994, p.146.

4 *Ibidem*.

5 Vezi Arh. St. București, fond Inspectoratul General al Jandarmeriei, Teritoriu, dosar 492/1947, f.1-2.

6 *Ibidem*, f.2.

7 Idem, fond Inspectoratul General al Jandarmeriei, dosar 15/1940, f.74-75.

8 Idem, dosar 1/1940, f.30.

9 Idem, dosar 109/1941, f.48-49.

10 Idem, dosar 30/1943, f.66.

11 Idem, dosar 15/1940, f.202.

12 Idem, dosar 82/1942, f.42.

13 Idem, dosar 15/1940, f.191.

14 *Ibidem*, f.206.

15 *Ibidem*, f.219.

16 Idem, fond Inspectoratul General al Jandarmeriei, Teritoriu, dosar 492/1947, f.3.

17 Cf. Andreas Hillgruber, *op. cit.*, p.147.

18 Vezi Arh. St. București, fond Inspectoratul General al Jandarmeriei, dosar 109/1941, f.61-65; Arh. St. Iași, fond Inspectoratul General Administrativ Iași, dosar 4/1942, f.15-25. Grupul Etnic German din România a fost înființat prin legea nr.930, din 21 noiembrie 1940, ca purtător de cuvânt al membrilor acestei comunități etnice (vezi "Monitorul oficial", nr.275, din 21.XI.1940).

19 Arh. St. București, fond Inspectoratul General al Jandarmeriei, dosar 55/1942, f.36.

20 *Ibidem*, f.5.

21 *Ibidem*, f.50.

22 *Ibidem*, f.97, 102 și 105.

23 Idem, dosar 35/1942, f.52.

24 Idem, dosar 73/1942, f.13.

25 Idem, dosar 35/1942, f.8.

26 Idem, dosar 73/1940, f.14.

27 Vezi Arh. St. Iași, fond Inspectoratul Administrativ Iași, dosar 4/1942, f.42.

28 Vezi Arh. St. București, fond Inspectoratul General al Jandarmeriei, dosar 73/1942, f.2.

29 Idem, dosar 35/1942, f.135.

- 30 *Ibidem*, f.178-179.
- 31 Idem, dosar 82/1942, f.39.
- 32 Idem, dosar 109/1941, f.247. Legiunea Brașov era subordonată atunci Inspectoratului Regional de Jandarmi București.
- 33 *Ibidem*, f.271; Arh. Municipiului București, fond Inspectoratul de Jandarmi București, dosar 43/1942, f.47.
- 34 Arh. St. București, fond Inspectoratul General al Jandarmeriei, dosar 109/1941, f.272; Arh. Municipiului București, fond Inspectoratul de Jandarmi București, dosar 43/1942, f.42.
- 35 Arh. Municipiului București, fond Inspectoratul de Jandarmi București, dosar 43/1942, f.43.
- 36 Arh. St. București, fond Inspectoratul General al Jandarmeriei, dosar 55/1942, f.241.
- 37 *Ibidem*, f.246.
- 38 Idem, dosar 73/1942, f.5. Vezi și idem, fond Inspectoratul General al Jandarmeriei, Teritoriu, dosar 492/1947, f.4.
- 39 Idem, fond Inspectoratul General al Jandarmeriei, dosar 73/1942, f.5.
- 40 Idem, fond Direcția Generală a Poliției, dosarele 34/1944, f.2-7; 45/1945, f.250.
- 41 Arh. Municipiului București, fond Inspectoratul de Jandarmi București, dosar 134/1944, f.11.
Pentru detalii vezi *ibidem*, f.12-13.
- 42 Arh. St. București, fond Inspectoratul General al Jandarmeriei, Teritoriu, dosar 492/1947, f.4.
- 43 Arh. Municipiului București, fond Inspectoratul de Jandarmi București, dosar 134/1944, f.8